

Maija Peltola

SUKUPOLVENVAIHDOS VEROTUKSEN KANNALTA MAANRA- KENNUSALAN YRITYKSESSÄ

SUKUPOLVENVAIHDOS VEROTUKSEN KANNALTA MAANRA- KENNUSALAN YRITYKSESSÄ

Maija Peltola
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, taloushallinto

Tekijä: Maija Peltola

Opinnäytetyön nimi: Sukupolvenvaihdos verotuksen kannalta maanrakennusalan yrityksessä

Työn ohjaaja: Arja Itkonen

Työn valmistumislukukausi ja –vuosi: Syksy 2011

Sivumäärä: 47+2

Opinnäytetyö käsittelee sukupolvenvaihdoksen verotusta toiminimimuotoisessa kohdeyrityksessä, joka toimii maanrakennusosalalla. Tavoitteena oli löytää jatkajan ja luopujan kannalta paras keino toteuttaa sukupolvenvaihdos niin, että suurilta veroseuraamuksilta vältyttäisiin. Yrityksen jatkajaksi on lupautunut yrittäjän poika, ja omistajanvaihdokseen yrityksessä on aikaa yli kymmenen vuotta. Verosuunnittelu on haastava osa sukupolvenvaihdosta ja kannattaakin miettiä, olisiko syytä muuttaa yritysmuotoa ennen vaihdoksen toteuttamista.

Työ koostuu teoria- ja case-osuuksista. Teoriaosuudessa käsitellään sukupolvenvaihdosta prosessina, erilaisia yrityksen luovutustapoja ja huojennuksia verotuksessa. Lisäksi työssä kerrotaan yritysmuotojen eroista, yritysmuodon muuttamisesta ja yrityksen arvostamisesta. Painettujen teosten ja Internet-sivujen lisäksi lähteinä on käytetty aiheeseen liittyviä lakeja sekä yrittäjän haastatteluja. Case-osuudessa pohditaan luovutustapoja ja yritysmuodon muuttamista kohdeyrityksen näkökulmasta sekä määritellään yrityksen arvo. Laskelmat perustuvat yrityksen tilinpäätöksiin, eli kyseessä on laadullinen tutkimus.

Tulosten mukaan kohdeyrityksessä vältyttäisiin veroseuraamuksilta parhaiten, kun yritysmuotoa muutettaisiin kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta ensin toiminimestä avoimeksi yhtiöksi ja myöhemmin osakeyhtiöksi. Kauppa hinnaksi määriteltäisiin summa, joka on yli 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Näin voitaisiin hyödyntää tuloverolain sekä perintö- ja lahjaverolain mukaisia sukupolvenvaihdoshuojennuksia: jatkajaa ei veroteta saamastaan lahjasta eikä luopujaa luovutusvoitosta.

Asiasanat:

Sukupolvenvaihdos

Yritysmuodot

Yritysverotus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, financial management

Author: Maija Peltola

Title of thesis: Generational change from the point of taxation in an excavation company

Supervisor: Arja Itkonen

Term and year: Autumn 2011

Number of pages: 47+2

The primary purpose of the thesis was to find out the best way to transfer business to the next generation. The aim was especially to survey generational change from the point of taxation. Tax planning is a challenging part of generational change and that's why it might be profitable to change the company form before implementing. The case company is working in the excavating trade and the entrepreneurship will be continued by a sole trader's child. The sole trader will be retired after ten years.

The study consists of a theory section and an empirical section. The process of generational change as well as different ways to turn over the company has been described in the theory. Furthermore, the theory discusses with the differences between forms of business, changing the company form and calculating value of the company. The empirical part consists of the same things from the case company's point of view. As sources in the study have been used literature, the Internet, laws and interviews of the sole trader. Calculations are based on the company's financial statements.

According to the results the best way to avoid taxes is to change the company form ten years before the generational change. At first the company should be changed to a partnership and later to a limited company. Moreover, the sale price should be more than 50 percent of the company's current value. By using the suggested methods to implement generational change the continuer and the sole trader are entitled to tax relieves. According to the tax authorities this way the company is not given the continuer as a present and the sole trader is neither taxed on the profit form assignment.

Keywords:

Change of generation

Company form

Taxation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	7
2 SUKUPOLVENVAIHDOS.....	9
2.1 Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu.....	10
2.2 Sukupolvenvaihdoksen verotus	11
2.3 Yrityksen luovutustavat	12
3 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUKSET.....	14
3.1 Myyjän luovutusvoittoverovapaus	14
3.2 Luovutuksensaajan huojennukset.....	16
3.2.1 Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset	17
3.2.2 Lahjansaajan lahjaverohuojennus	18
3.2.3 Maksuaikaetu	18
4 ERI YRITYSMUODOT JA NIIDEN VEROTUS.....	19
4.1 Yksityinen elinkeinoharjoittaja.....	19
4.2 Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö	20
4.3 Osakeyhtiö.....	21
5 YHTIÖMUODON MUUTOKSET.....	24
5.1 Tasejatkuvuus.....	24
5.2 Toiminimi avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi	25
5.3 Toiminimi osakeyhtiöksi	26
5.4 Henkilöyhtiö osakeyhtiöksi.....	27
6 YRITYKSEN ARVON MÄÄRITTÄMINEN.....	28
6.1 Tuottoarvo.....	28
6.2 Substanssiarvo	29
6.3 Yrityksen arvo verottajan näkökulmasta	29

7 SUKUPOLVENVAIHDOS KOHDEYRITYKSESSÄ	30
7.1 Yrityksen arvon määrittäminen	30
7.2 Lahjanluonteinen kauppa.....	32
7.3 Eri luovutustapojen veroseuraamukset.....	34
7.4 Yritysmuodon muuttaminen kohdeyrityksessä.....	36
7.4.1 Toiminimi avoimeksi yhtiöksi	36
7.4.2 Toiminimi kommandiittiyhtiöksi	37
7.4.3 Toiminimi osakeyhtiöksi	38
8 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	40
9 POHDINTA.....	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Sukupolvenvaihdokset ovat ajankohtaisia monissa yrityksissä. Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle niitä tullaan toteuttamaan tulevaisuudessa vieläkin enemmän. Sukupolvenvaihdoksilla on merkittävä rooli yritysmaailmassa, sillä Euroopan komission vuonna 2002 teettämän tutkimuksen mukaan onnistunut liiketoiminnan siirto säilyttää keskimäärin viisi työpaikkaa, kun vastaavasti uusi yritys luo keskimäärin kaksi työpaikkaa.

Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu on tärkeää ja se kannattaa aloittaa hyvissä ajoin ennen varsinaista sukupolvenvaihdoksen toteuttamista. Jatkajan löydyttyä perhepiiristä voidaan omistajanvaihdokseen hyödyntää erilaisia sukupolvenvaihdoshuojennuksia, jotka mahdollistavat omistajanvaihdoksen veroseuraamusten minimoinnin.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten sukupolvenvaihdos voitaisiin toteuttaa mahdollisimman pienin veroseuraamuksin yli 30 vuotta maanrakennusalalla toimineessa yrityksessä. Kohdeyrityksessä konkreettiseen omistajanvaihdokseen on yli kymmenen vuotta aikaa, joten huolellinen suunnittelu on mahdollista. Kohdeyritys toimii tällä hetkellä toiminimellä ja yrityksen jatkajaksi on lupautunut yrittäjän poika. Opinnäytetyössä tarkastellaan omistajanvaihdoksen veroseuraamuksia sekä luopujan että jatkajan näkökulmasta, ja täten työllä on suuri merkitys molemmille osapuolille. Keskeisimmät tutkimusongelmat ovat seuraavat: Miten sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa mahdollisimman pienin veroseuraamuksin? Miten eri tavoin sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa toiminimessä? Tulisiko yritysmuotoa muuttaa ennen omistajanvaihdosta? Miten sukupolvenvaihdoksen verotus vaihtelee eri yritysmuodoissa?

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä tullaan käyttämään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Tutkimusaineisto koostuu kohdeyrityksen kirjanpito- ja tilinpäätöstiedoista, joita täydentävät yrittäjän haastattelut. Opinnäytetyö on rajattu koskemaan vain toimeksiantajan todennäköisiä tapoja toteuttaa sukupolven-

vaihdos. Pois jää muun muassa perintönä toteutettu sukupolvenvaihdos, yrityksen myynti käypään hintaan, täysin vastikkeeton lahjaluovutus sekä apuyhtiön käyttäminen sukupolvenvaihdostilanteessa.

Teoriaosassa on kerrottu sukupolvenvaihdoksesta ja sen verotuksesta yleensä, perehdytty keskeisimpiin yrityksen luovutustapoihin ja yrityksen arvon määrittämiseen sekä tuotu esille eri yritysmuodot. Lisäksi työssä on tarkasteltu yhtiömuodon muutoksia, koska toiminimimuotoiseen yritykseen ei voida hyödyntää verotuksen sukupolvenvaihdoshuojennuksia, ja siten verotuksen minimoimiseksi voi olla kannattavaa muuttaa yritysmuotoa henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi, tai ensin henkilöyhtiöksi ja myöhemmin osakeyhtiöksi.

2 SUKUPOLVENVAIHDOS

Käsitteenä sukupolvenvaihdos tarkoittaa liiketoiminnan ja omistajuuden siirtämistä samaan perhepiiriin kuuluvalla henkilöllä. Sukupolvenvaihdoksen tarkoituksena on, että luovutuksen saaja jatkaa yritystoiminnan harjoittamista. (Juusela & Tuominen 2010, 13.)

Perhepiirissä tapahtuvaan omistajanvaihdokseen voidaan useissa eri tilanteissa hyödyntää verolainsäädännön erityisiä huojennussääntöjä, mutta mikäli yrityksen vastuullista jatkajaa ei löydy perheen tai edes lähisuvun piiristä, voidaan yritys siirtää henkilöstölle tai täysin ulkopuoliselle henkilölle. Yleensä tällaisissa tapauksissa omistajanvaihdos on luonnollista toteuttaa yrityskaupalla, jossa yrittäjä pyytää jatkajalta käyvän arvon mukaisen hinnan yrityksestään. (Juusela & Tuominen 2010, 13.) Jatkajan löytyminen perheen piiristä on parempi tapauksissa, joissa hiljaisella tiedolla, pitkäaikaisilla sidosryhmäsuhteilla, organisaation sisäisellä ymmärryksellä ja "learning by doing" –toimintatavoilla on merkitystä yrityksen kilpailukykyyn (Royer, Simons, Boyd & Rafferty 2008, 3).

Jokaisessa yrityksessä sukupolvenvaihdos on yksilöllinen tapahtuma. Kyseessä on yrittäjän elämäntyön siirtyminen toisiin käsiin, joten yrittäjällä saattaa olla vahvat mielipiteet siitä, kenet hän haluaa yrityksen jatkajaksi ja missä muodossa sukupolvenvaihdos toteutetaan. Omistajanvaihdokseen liittyy usein paljon tunnepitoisia seikkoja, mutta myös sukupolvenvaihdoksen veroseuraamukset olisi hyvä selvittää ennen vaihdoksen toteuttamista. Eri yritysmuotojen kohdalla veroseuraamukset ja sukupolvenvaihdoksen toteutustavat poikkeavat jossain määrin toisistaan. (Tomperi 2009, 139.)

Sukupolvenvaihdos saattaa tulla eteen myös yllättäen yrittäjän kuoleman jälkeen. Onnistuneen omistajanvaihdoksen avaintekijöinä ovat kuitenkin pitkä suunnittelu-aika ja oikea hinnoittelu. Sekä luopujan että jatkajan edun mukaista on, että yritys säilyy elinkelpoisena. Jatkajan tulisi olla perehtynyt yrityksen toimintaan, johtamiseen ja päätöksentekoon ennen omistajan saappaisiin astu-

mista, jotta hänellä olisi hyvät valmiudet jatkaa yritystoimintaa. (Immonen & Lindgren 2009, 1–3.)

2.1 Sukupolvenvaihdoksen suunnittelu

Onnistunut sukupolvenvaihdos on monivaiheinen prosessi, joka vaatii pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta. Parhaat mahdolliset käytettävissä olevat keinot on selvitettävä yritysکوhtaaisesti. Usein suunniteltu sukupolvenvaihdos käynnistyy jo vuosia ennen konkreettista omistajanvaihdosta ja yritysvarallisuuden luovutusta. (Immonen & Lindgren 2009, 2–4.)

Suunnitteluvaiheessa on varattava aikaa sopivan jatkajan löytämiseen, mikäli se ei vielä ole tiedossa. Jatkajan tulisi ehtiä valmistautua tulevaan yrittäjyyteen niin henkisesti kuin osaamisen kannalta ennen omistajanvaihdosta, sillä jatkaja saa yrityksen mukana huomattavan määrän vastuuta kannettavakseen. Lisäksi tulisi huomioida myös luopujan henkinen sopeutuminen uuteen tilanteeseen. Luopumista elämäntyöstä voisi helpottaa sopivalla siirtymäajalla, jonka vanha yrittäjä olisi mukana yrityksessä omistusjärjestelyn jälkeen. (Immonen & Lindgren 2009, 2–4.)

Heinonen korostaa (2005, 26–27) yrityksen sidosryhmien huomioimisen tärkeyttä sukupolvenvaihdoksen suunnittelussa, koska omistajanvaihdos koskee myös heitä. Yrityksen yhteistyökumppaneille tuo luottamusta, jos sukupolvenvaihdoksen suunnittelu toteutetaan huolellisesti ja aloitetaan ajoissa. Vaihdoksen onnistumiseen voi vaikuttaa myös ne perheenjäsenet, jotka eivät itse ole mukana yritystoiminnassa. Kaiken kaikkiaan suunnittelussa on tärkeä arvioida, ketä kaikkia vaihdos koskee.

Verotustekijöiden huomioimiseksi olisi käytännön suunnittelu tarpeen aloittaa jo 5–10 vuotta ennen varsinaista luovutusajankohtaa. Suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon verolainsäädännön nopea muuttuminen, sillä se saattaa vaikeuttaa omistajanvaihdoksen suunnittelua varsinkin tilanteissa, joissa toimenpiteet tehdään useassa vaiheessa. Menettelytapoja valittaessa on puolestaan hyvä

huomioida, että eri toimenpiteiden toteuttamiseen vaadittava aika saattaa vaihdella päivästä useampiin kuukausiin. Verotustakin suunniteltaessa ajalla on merkitystä, koska osa verohuojennuksista voidaan hyödyntää vasta erilaisten määräaikojen täytyttyä. Myös yrityksen ulkoisen kuvan ja vastuun kantamisen kannalta ajalla on tärkeä merkitys. (Immonen & Lindgren 2009, 4.)

Tulevasta sukupolvenvaihdoksesta on hyvä suunnitella vaihdoksen tekninen toteutus käytännössä. Suunnitelmassa on mietittävä tarkasti, mitä kaikkea vaihdoksessa ollaan siirtämässä eteenpäin ja miten se toteutetaan edullisimmin. Tämän mukaan tulisi ratkaista, tarvitseeko esimerkiksi yrityksen yhtiömuotoa vaihtaa tai yritystä ja yrityksen varallisuutta jakaa osiin edullisimman omistajanvaihdoksen toteutumiseksi. Lainsäädäntö voi kuitenkin edellyttää, että vastaavat muutokset tehdään esimerkiksi jo kymmenen vuotta ennen varsinaista omistajanvaihdosta verohuojennusten saamiseksi. (Heinonen 2005, 27.)

2.2 Sukupolvenvaihdoksen verotus

Sukupolvenvaihdos on jokaisessa yrityksessä yksilöllinen tapahtuma, jonka verotuskysymykset voivat koskea tuloverotusta, perintö- ja lahjaverotusta, varainsiirtoverotusta sekä arvonalisäverotusta. Veroseuraamukset voivat kohdistua yrityksestä luopuvan ja luovutuksensaajan lisäksi osake- ja henkilöyhtiössä myös yhtiöön itseensä. (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011.)

Verotuksen näkökulmasta sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan tilannetta, jossa omistajanvaihdoksessa pyritään minimoimaan luopujan ja/tai jatkajan verokustannukset. Lähtökohtana verotuksessa on, että omaisuuden luovutukset ovat veronalaisia. (Juusela & Tuominen 2010, 14.)

Lainsäädännöstä löytyy myös useita poikkeuksia. Tuloverolaki ja perintö- ja lahjaverolaki mahdollistavat huojennukset verotuksessa sekä luopujalle että jatkajalle. Tämän vuoksi onkin hyvä perehtyä sukupolvenvaihdoksen toteuttamistapoihin ja niiden veroseuraamuksiin kunnolla ennen tulevaa vaihdosta. Huojennukset voidaan nimittäin menettää tahattomasti, jos sukupolvenvaihdoksessa ei noudateta säädettyjä määräaikoja tai jos toimitaan muuten huolimattomasti. Usein perhepiirin sisäisessä sukupolvenvaihdoksessa järjestelyn tärkeimmäksi

tekijäksi nouseekin juuri verorasituksen minimoiminen. (Juusela & Tuominen 2010, 14–15.)

Sukupolvenvaihdoksen toteuttaminen yrittäjän elinaikana onnistuu usealla eri tavalla, mutta yrittäjän kuoleman jälkeen sukupolvenvaihdos toteutuu ainoastaan perintönä tai testamentilla. Valittu toteuttamistapa saattaa vaikuttaa merkittävästikin sukupolvenvaihdoksesta aiheutuviin veroseuraamuksiin. Sukupolvenvaihdoshuojennuksista on siis säädetty tuloverolaissa sekä perintö- ja lahjaverolaissa, kun taas varainsiirtoverolaissa sekä arvonnisäverolaissa ei nimenomaisesti sukupolvenvaihdokseen liittyviä säännöksiä ole. (Verohallinto 2010, haku-päivä 8.9.2011.)

Verorasituksen kohdistuminen vaihtelee yrityksen eri luovutusmuotojen mukaan. Vastikkeettomassa luovutuksessa suurin verorasitus kohdistuu luovutuksensaajaan ja vastikkeellisessa luovutuksessa eli kaupassa pääsääntöisesti luopujaan. Veroa maksaa siis se osapuoli, jonka katsotaan hyötyvän taloudellisesti kaupasta tai luovutuksesta. Tuloverolaista löytyy kuitenkin säännöksiä myös kokonaan verovapaista luovutuksista. (Juusela & Tuominen 2010, 15.)

2.3 Yrityksen luovutustavat

Omistajanvaihdoksessa on erittäin tärkeää laskea kohdeyrityksen käypä arvo ja selvittää varallisuuden rakenne. Käyvällä arvolla tarkoitetaan omaisuuden todennäköistä luovutushintaa. Yrityksen luovutustapa määräytyy yleensä sen mukaan, onko jatkaja perheenjäsen vai täysin ulkopuolinen henkilö. Ulkopuolisen jatkajan ollessa kyseessä korostuu omistusjärjestelyssä enemmän tavallisen yrityskaupan piirteet, ja hinnoittelu on lähellä käypää hintatasoa. Sen sijaan vanhemmat eivät välttämättä halua yritysvarallisuudesta täyttä korvausta lapsiltaan, ja näin omistajanvaihdos toteutetaan esimerkiksi lahjanluonteisena kauppana. Perhepiiriin kuuluvan jatkajan kohdalla voidaan myös hyödyntää tuloverotuksen sekä perintö- ja lahjaverotuksen huojennuksia. Päävaihtoehdot luovutustavaksi ovat:

- kauppa käypään hintaan
- lahjanluonteinen kauppa, kun kauppahinta on vähintään 75 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta
- lahjanluonteinen kauppa, kun kauppahinta on enemmän kuin 50 prosenttia, mutta vähemmän kuin 75 prosenttia käyvästä hinnasta
- lahjanluonteinen kauppa, kun kauppahinta alle 50 prosenttia käyvästä hinnasta, mutta kauppahintaa kuitenkin maksetaan
- kokonaan vastikkeeton luovutus. (Immonen & Lindgren 2009, 5.)

Kohdeyritystä ei tulla luovuttamaan käypään hintaan eikä myöskään täysin vastikkeetta. Luopuja tahtoo turvata eläkepäivänsä saamallaan myyntitulolla, muttei kuitenkaan tahdo pyytää yrityksen käyvän arvon mukaista hintaa pojan jatkaessa yrityksen toimintaa. (Yrittäjä 2011a, haastattelu.) Raja työstä siis pois kyseiset luovutustavat ja keskityn lahjanluonteiseen kauppaan sekä hyödynnettäviin verohuojennuksiin.

Lahjaluonteisesta kaupasta on kyse silloin, kun myyjä myy kaupan kohteena olevan yritysomaisuuden alle sen käyvän arvon. Verotuksessa kauppaa pidetään perustilanteessa lahjaluonteisena, jos myyjä antaa ostajalle alennusta käyvästä arvosta 25 prosenttia tai enemmän. Kauppahinnan tulee olla siis enemmän kuin 75 prosenttia kaupan kohteen käyvästä arvosta, tai koko alennuksen määrä verotetaan saatuna lahjana. (Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378 3:18.3 §; Lakari 2009, 12.)

Kun kyse on lahjaluonteisesta kaupasta, luovutus jaetaan vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan maksetun hinnan ja käyvän arvon perusteella. Vastikkeellisesti luovutetun osuuden hankintamenoksi luetaan siihen kohdistuva osa omaisuuden hankintamenosta. Tämä johtaa siihen, että jos myyjä myy yritysomaisuuden niin edullisesti, että alennus verotetaan ostajan myyjältä saamana lahjana, syntyy myyjälle hypoteettista luovutusvoittoa. Näin myyjä joutuu maksamaan veroa laskennallisesta erästä, vaikka todellista voittoa ei syntyisi ollenkaan. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535 2:47.5 §; Lakari & Engblom 2009, 64.)

3 SUKUPOLVENVAIHDOSHUOJENNUKSET

Yleensä myyjä joutuu maksamaan veroa saamastaan luovutusvoitosta. Luovutusvoittoa laskettaessa osuuksien tai osakkeiden myyntihinnasta vähennetään hankintahinta ja myynnin muut kulut. Saatu luovutusvoitto on pääomatuloa, josta luonnollinen henkilö maksaa veroa 28 prosenttia. Luopujan ollessa luonnollinen henkilö tai kuolinpesä, voidaan hankintahinnan ja myynnin kulujen sijaan vähentää myyntihinnasta hankintameno-olettama. Kun kaupan kohde on omistettu yli kymmenen vuotta, voidaan hankintameno-olettamana käyttää 40 prosenttia luovutushinnasta. Mikäli omaisuus on omistettu vähemmän aikaa, tulee hankintameno-olettama laskea 20 prosentin mukaan. (Grekin 2010, hakupäivä 15.5.2011.)

Sukupolvenvaihdoksen ollessa kyseessä voi myyjän saama voitto kuitenkin olla tuloverolaissa säädettyjen edellytysten täytyessä täysin verovapaata. Luovutuksensaaja voi puolestaan saada huojennuksen maksettavista veroista perintö- ja lahjaverolain nojalla (Lakari 2009, 10, 29.)

3.1 Myyjän luovutusvoittoverovapaus

Yritysosuuksien myyntivoitot ovat siis myyjälle pääsääntöisesti veronalaista tuloa. Tuloverolaki kuitenkin mahdollistaa, että yrityksen luovutuksesta myyjälle muodostuva mahdollinen luovutusvoitto voi olla luovuttajalleen kokonaan verovapaata tuloa. (Lakari 2009, 10.)

Myyjän verovapaus voi kohdistua avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiöosuuksiin, osakeyhtiön osakkeisiin tai maa- ja metsätalouskiinteistön myyntiin. Ostajan tulee olla joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa myyjän lapsi, ottoplasi, näiden rintaperillinen tai myyjän sisar, veli, sisar- tai velipuoli. (Tuloverolaki 2:48.1 §; Lakari 2009, 26–27.)

Toiminimiyrittäjiä kyseinen huojennus ei siis koske. Kun yksityinen elinkeinoharjoittaja myy liiketoimintansa, on kyseessä hänen liiketoimintansa viimeinen tapahtuma, josta saatavaa voittoa verotetaan kuten yrityksen voittoa normaalisti. Mikäli toiminimiyrittäjä suunnittelee myyntivoiton verovapautta, tulee hänen muuttaa toiminimi ensin vähintään kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta joko henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi. (Suomen Yrityskaupat 2011a, hakupäivä 11.4.2011.)

Tuloverolain mukaisen sukupolvenvaihdoshuojennuksen saaminen nimittäin edellyttää, että luovutettava omaisuus on ollut luovuttajan omistuksessa vähintään kymmenen vuotta ennen luovutusta. Kymmenen vuoden omistusaikaa laskettaessa huomioidaan myös edellisen omistajan omistusaika, jos hän on luovuttanut yrityksen tai yrityksen osan nykyiselle omistajalle vastikkeettomasti lahjana tai perintönä. Osakeyhtiön ollessa kyseessä yritys tulee myydä myös riittävän isoina osina. Luovutettavan osakeyhtiön osakkeista on luovutettava vähintään kymmenen prosenttia huojennuksen saamiseksi. (Tuloverolaki 2:48.1 §; Lakari 2009, 27.)

Sukupolvenvaihdoshuojennukseen sisältyy myös ostajan karenssiaika. Mikäli luovutuksen kohteena ollut yritys tai yrityksen osa, johon on sovellettu myyjän luovutusvoittoverovapaussäännöstä, luovutetaan edelleen ennen kuin viisi vuotta on ehtinyt kulua sen saannosta, aiheutuu perilliselle ylimääräisiä verokustannuksia. Laskettaessa hänen luovutusvoittoaan vähennetään hankintamenoista se luovutusvoiton määrä, josta hänelle yrityksen edelleen luovuttanut perheenjäsen ei joutunut maksamaan veroa. Säännöksellä pyritään näin varmistamaan, että yrityskaupan tarkoituksena on todella jatkaa yritystoimintaa. (Lakari 2009, 28–29.)

Kyseinen tuloverolaisissa mainittu verohuojennus kohdistuu kokonaisuudessaan luovuttajaan. Kaikkien edellä mainittujen ehtojen täytyessä luovuttaja vapautuu maksamasta veroja myyntivoitostaan, kun puolestaan luovutuksensaaja saattaa olla velvollinen suorittamaan esimerkiksi varainsiirtoveroa vastikkeellisesta saannostaan. (Juusela & Tuominen 2010, 82.) Varainsiirtoveron määrä on 1,6 prosenttia kauppahinnasta (Suomen Yrityskaupat 2011b, hakupäivä 8.9.2011).

Luovutuksensaaja voi kuitenkin hyötyä huojennuksesta, sillä sen myötä luopuja voi olla valmis luovuttamaan kohteen selvästi käypää hintaa alemmalla hinnalla. Kyseisessä tilanteessa ostaja voi myös hyödyntää perintö- ja lahjaverolaissa säädettyjä huojennuksia samoin kuin hän voi saada alennusta maksettavaksi määrättävästä varainsiirtoverosta. Muuten tuloverolain mukaisesta verohuojennuksesta ei ole etua luovutuksensaajalle. (Juusela & Tuominen 2010, 83.)

3.2 Luovutuksensaajan huojennukset

Lahjan ja lahjaluonteisen kaupan raja soveltuu ensisijaisesti kaikkiin kauppoihin. Kauppahinnan on siis normaalitilanteessa oltava enemmän kuin $\frac{3}{4}$ kaupan kohteen käyvästä arvosta, tai kauppa katsotaan verotuksessa ostajan myyjältä saamaksi lahjaksi. (Perintö- ja lahjaverolaki 3:18.3 §.)

Sukupolvenvaihdostilanteisiin on säädetty lisähuojennus, joka oikeuttaa antamaan kauppahinnasta yli 25 prosentin alennuksen ilman että alennus katsotaan lahjaksi. Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytysten täytyessä nimittäin riittää, että kauppahinta ylittää puolet kaupan kohteen käyvästä arvosta. Ostaja joutuisi siis maksamaan lahjaveroa vain, kun vastike on 50 prosenttia tai vähemmän yrityksen tai sen osan käyvästä arvosta. Huojennus tulee vaatia ennen perintö- ja lahjaverotuksen toimittamista lahjaveroilmoituksella veroviranomaiselta. (Perintö- ja lahjaverolaki 2:55 §; Lakari 2009, 12, 29, 31.)

Jos yrityksestä maksettu vastike on alle 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta, voi jatkaja hyödyntää osittaista lahjaveron huojennusta. Huojennuksen laskemiseksi luovutuksen kohteena olevalle yritykselle määritellään käyvän arvon lisäksi myös sukupolvenvaihdosarvo (spv-arvo), joka on yksinkertaisimmillaan 40 prosenttia yrityksen tuloverotuksessa käytettävän nettovarallisuuden määrästä. Huojennettava lahjaveron määrä on käyvästä arvosta lasketun veron ja spv-arvosta lasketun veron erotus. Käyvästä arvosta lasketusta verosta vähennetään kuitenkin aina vähintään 850 euroa. Yritysvarallisuuden spv-arvosta otetaan huomioon vain lahjaa vastaava osuus. (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011.)

3.2.1 Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytykset

Toisin kuin tuloverolain mukaisissa sukupolvenvaihdostilanteissa, ei perintö- ja lahjaverolain mukaisen huojennuksen saamisen edellytyksenä ole sukulaisuussuhde luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä. Huojennuksen voi saada, kun lahjan kohteena on yritys tai osa yrityksestä. (Juusela & Tuominen 2010, 127.)

Luovutuksen kohteena tulee olla kullakin luovutuskerralla vähintään 10 prosenttia yrityksen ostamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista. Ei riitä, että esimerkiksi äiti ja isä lahjoittavat lapselleen kumpikin 5 prosenttia osakeyhtiön osakkeista. Huojennusta ei myönnetä myöskään tilanteessa, jossa isä ja äiti antaisivat ensin kumpikin 5 prosenttia osakekannasta ja myöhemmin 5 prosenttia lisää. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:57 §; Lakari 2009, 32.)

Lisäksi huojennuksen saamisen edellytyksenä on, että luovutuksensaaja jatkaa yritystoimintaa kyseisessä yrityksessä. Jatkajalta edellytetään joko henkilökohtaista työpanosta tai esimerkiksi päätösvallan käyttöä hallituksessa tai toimitusjohtajana. Ennen luovutusta kannattaa huojennuksen saaminen varmistaa hakemalla kirjallinen ennakkoratkaisu Verohallinnolta. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:55 §; Lakari 2009, 32–33.)

Kuten tuloverolaissa, myös perintö- ja lahjaverolaissa on säädetty ostajan karenssiajasta sukupolvenvaihdoshuojennuksissa. Luovutuksensaajan tulee sitoutua jatkamaan kyseistä liiketoimintaa vähintään viisi vuotta sen päivän jälkeen, kun hän on toimittanut perintö- tai lahjaverotuksen saamastaan yrityksestä tai sen osasta. Mikäli jatkaja luovuttaa pääosan yrityksestä tai sen osasta ennen kuin viisi vuotta on kulunut, joutuu hän maksamaan huojennuksen nojalla maksuunpanematta jätetyn veron 20 prosentin korolla. Pääosalla tarkoitetaan yleensä puolta saadusta yrityksestä tai sen osasta, ja näin ollen yrityksestä voidaan luovuttaa ilman veroseuraamuksia pieni osa karenssiaikanakin. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:55.4 §; Juusela & Tuominen 2010, 173, 221.)

3.2.2 Lahjansaajan lahjaverohuojennus

Yleensä lahjaveroa maksetaan lahjaksi saadun omaisuuden käyvästä arvosta. Sukupolvenvaihdoshuojennuksen edellytysten täytyessä määrätään maksettava vero kuitenkin käytännössä yrityksen vertailuarvon perusteella. Lahjansaajalle syntyvä veroetu on sitä suurempi, mitä suurempi ero vertailuarvon ja käyvän arvon välillä on. (Lakari & Engblom 2009, 84.)

Lahjaverot määrätään huojennustilanteessa arvosta, joka on 40 prosenttia yrityksen vertailuarvosta. Huojennuksen saamiseksi on ennen lahjaverotuksen toimittamista esitettävä huojennusvaatimus. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:55 §; Lakari & Engblom 2009, 84.)

3.2.3 Maksuaikaetu

Veron määrän alennuksen lisäksi on mahdollista saada myös pitempi maksuaika maksettaville veroille. Huojennuksen saamisen edellytyksenä on, että verojen määrä on vähintään 1700 euroa. Verot on maksettava yhtä suurina erinä enintään viiden vuoden aikana. Pienin maksettava erä voi olla 850 euroa. Vaikka verot maksettaisiin pidemmällä aikajaksolla, korkoa ei peritä. Maksuaikaetua kannattaa siis vaatia aina, kun sitä on mahdollista saada. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:56 §; Immonen & Lindgren 2009, 182–183.)

Karenssiaika pätee myös maksuaikaetuun. Mikäli jatkaja luovuttaa pääosan yrityksestä tai sen osasta, hän joutuu maksamaan kaikki sillä hetkellä maksamatta olevat maksuerät seuraavan kantoerän yhteydessä. (Perintö- ja lahjaverolaki 5:56.3 §; Lakari 2009, 36.)

4 ERI YRITYSMUODOT JA NIIDEN VEROTUS

Voittoa tavoittelevan yrityksen yleisimpiä muotoja ovat toiminimi, henkilöyhtiö tai osakeyhtiö. Eri yritysmuotojen keskeisimpinä eroina ovat vallan ja vastuunjaon erot, omaa pääomaa koskevat vaatimukset sekä voitonjaon erilaisuus. (Lakari 2009, 50.)

4.1 Yksityinen elinkeinoharjoittaja

Yksityinen elinkeinoharjoittaja, eli ammatin- tai liikkeenharjoittaja, vastaa elinkeinotoimintaansa liittyvistä velvoitteista koko omaisuudellaan. Ammatinharjoittaja myy palveluita, jotka perustuvat hänen henkilökohtaiseen ammattitaitoonsa, kun taas liikkeenharjoittaja harjoittaa elinkeinotoimintaa liikeyrityksen muodossa kiinteässä toimipaikassa. Ammatinharjoittaja voi ainoana yrittäjämudotona halutessaan pitää ns. yhdenkertaista kirjanpitoa, eli kirjata menot ja tulot maksuperiaatteen mukaan silloin kun ne maksetaan. Sen sijaan liikkeenharjoittajalta hyväksytään ainoastaan kahdenkertainen kirjanpito, jossa menot kirjataan suoriteperiaatteen mukaan silloin kun tuotannontekijä vastaanotetaan, eikä silloin kun ne maksetaan. Tulot puolestaan kirjataan silloin kun suorite luovutetaan, ei silloin kun asiakas maksaa laskunsa. (Akavan erityisalut 2011, hakupäivä 28.4.2011.)

Elinkeinoharjoittaja vastaa siis liikkeensä veloista henkilökohtaisesti, mutta toisaalta saa myös kaiken yritystulon itselleen. On huolehdittava, että varat ja velat pidetään kirjanpito- ja verolainsäädännön edellytysten mukaisesti erillään elinkeinoharjoittajan yksityisistä varoista ja veloista. Yrittäjä tekee itse päätökset koskien elinkeinotoimintaansa.

Yksityisen elinkeinoharjoittajan yritystoiminnasta saatu tulo lasketaan elinkeinoverolain pohjalta ja siitä muodostuu hänen elinkeinotulolähteensä. Elinkeinoharjoittaja maksaa veroa luonnollisena henkilönä hänen kaikkien ansio- ja pääomatulojensa perusteella. Pääsääntöisesti pääomatulon osuus tilikauden verotetta-

vasta tulosta on elinkeinotoimintaan kuuluvalla nettovarallisuudelle laskettu 20 prosentin vuotuinen tuotto. Loput verotettavasta tulosta on ansiotuloa. Toiminnella toimiva yrittäjä voi kuitenkin halutessaan laskea pääomatuloksi vain 10 prosenttia nettovarallisuudesta tai verottaa koko tulon ansiotulona. Pääomatu-loista yrittäjä maksaa veroa valtiolle 28 prosenttia ja ansiotuloista veroa makse-taan kiinteän kunnallis- ja kirkollisveroprosentin lisäksi valtiolle progressiivisen taulukon mukaan. Elinkeinoharjoittaja maksaa verot ennakkoveroina. (Tomperi 2009, 29,31.)

Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä yrityksen elinkeinotoimintaan liittyvistä varoista vastaavat velat. Pääomatulo-osuuden laskentaperusteena käytettävään nettovarallisuuteen lisätään vielä 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen ennakonpidätyksenalaisten palkkojen määrästä. (Tomperi 2009, 29.)

Liikkeen- tai ammatinharjoittajalla ei katsota olevan erillistä yhtiötä, jonka hän voisi myydä. Kun hän myy yrityksensä, hän myy tosiasiasa vain hänen elinkei-notulolähteeseensä kuuluvan omaisuuden. Myynnistä syntyvä luovutusvoitto lisätään viimeisen verovuoden toiminnan tuloon, ja saatu tulos jaetaan normaaliin tapaan verotettavaksi ansio- ja pääomatulona. (Lakari & Engblom 2009, 60.)

4.2 Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

Henkilöyhtiöitä sääntelee laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä. Nämä henkilöyhtiöt perustetaan yhtiömiesten tekemällä yhtiösopimuksella. Avoimessa yhtiössä tulee olla vähintään kaksi yhtiömiestä, kun puolestaan kommandiittiyhtiö muodostuu vähintään yhdestä vastuunalaisesta ja yhdestä äänettömästä yhtiömiehestä. Avoimen yhtiön yhtiömiehillä ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisella yhtiömiehellä on samanlaiset asemat. He vastaavat muun muassa koko yrityksen toiminnasta ja vastuista henkilökohtaisella omaisuudellaan, toisin kuin kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies, joka on vastuussa veloista vain sijoittamallaan osuudella. Äänettömällä yhtiömiehellä ei myöskään ole valtuuksia toimia yhtiön puolesta tai olla mukana yrityksen päätöksenteossa. Yksi yhtiömies voi tehdä koko yhtiötä ja näin ollen muita yhtiömiehiä koskevia päätöksiä yksin,

mutta usein tärkeimmät yhtiötä koskevat päätökset tehdään yhdessä muiden yhtiömiesten kanssa. (Akavan erityisalat 2011, hakupäivä 28.4.2011.)

Henkilöyhtiötä ei käsitellä erillisinä verovelvollisina. Henkilöyhtiö on kuitenkin velvollinen antamaan oman veroilmoituksen, josta lasketaan aikaisempien vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettava tulo. Tulo jaetaan yhtiömiesten henkilökohtaiseksi tuloksi niiden osuuksien mukaan, jotka yhtiömiehillä on yhtymän tuloon. Jokaisen yhtiömiehen tulo-osuus jaetaan hänen verotuksensa ansio- ja pääomatuloon yhtiön nettovarallisuuden perusteella, ja tulot lisätään osakkaan muihin pääoma- ja ansiotuloihin. Pääomatulo-osuuden laskentaperuste lasketaan samoin perustein kuin yksityisen elinkeinoharjoittajan kohdalla, mutta henkilöyhtiössä yhtiömiehen pääomatuloksi luetaan aina 20 prosenttia hänen osuudestaan tästä pääomatulo-osuuden laskentaperusteesta. Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen pääomatulo-osuus lasketaan hänen yhtiöön sijoittamastaan panoksesta eli pääomatulo-osuus on 20 prosenttia tästä sijoitetusta panoksesta. Nettovarallisuudesta riippumatta yhtiömiehen pääomatuloksi katsotaan kuitenkin vähintään se osuus elinkeinotoiminnan tuloksesta, joka vastaa hänen osuuttaan käyttöomaisuuskiinteistöjen ja -arvopapereiden luovutusvoitoista. (Tomperi 2009, 35–38.)

4.3 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on pääomayhtiö, jonka voi perustaa yksi henkilö yksin tai useampi henkilö yhdessä. Yhtiön perustajana voi olla myös esimerkiksi toinen osakeyhtiö. (Viitala 2006, 57.) Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääoma on oltava vähintään 2 500 euroa ja julkisen osakeyhtiön 80 000 euroa. Yhtiö syntyy, kun se on merkitty kaupparekisteriin. (Yritys-Suomi 2007, hakupäivä 14.5.2011.)

Osakeyhtiössä yrittäjä ei vastaa henkilökohtaisella omaisuudellaan yhtiön sitoumuksista ja velvoitteista, ellei hän ole esimerkiksi taannut jotain yhtiön ottamaa velkaa. Tämän edun varjopuolena lienee yhtiön perustamisen ja hallinnoinnin monimutkaisuus. (Akavan erityisalat 2011, hakupäivä 14.5.2011.)

Ylintä päätösvaltaa yhtiössä käyttää yhtiökokous, johon ovat oikeutettuja osallistumaan kaikki osakkeenomistajat, jotka saavat vaikuttaa tehtäviin päätöksiin osakkeiden omistussuhteiden mukaan (Viitala 2006, 57–58). Ainoa pakollinen toimielin osakeyhtiössä on yhtiökokouksen valitsema hallitus, jossa tulee osakeyhtiölain mukaan olla yhdestä viiteen varsinaista jäsentä. Hallitus vastaa yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallituksen on myös huolehdittava, että yhtiön kirjanpito ja varainhoito on asianmukaisesti järjestetty. (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624 6:1, 2, 8 §.)

Osakeyhtiöllä voi olla myös toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Toimitusjohtaja toimii hallituksen alaisuudessa hoitaen yhtiön juoksevaa hallintoa. Hallintoneuvosto puolestaan valvoo yhtiön hallintoa, josta siis vastaavat hallitus ja toimitusjohtaja. Hallintoneuvosto valitaan, jos yhtiöjärjestyksessä niin määrätään. (Osakeyhtiölaki 6:1, 17, 21 §.) Lisäksi yhtiölle on valittava ulkopuolinen tilintarkastaja (Viitala 2006, 58).

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen, eli yhtiön verotus ei vaikuta sellaiseen osakkaan verotukseen. Tilikauden tuloksesta tilitetään ensin veroa valtiolle 26 %. Osakeyhtiö voi jakaa osakkailleen osinkoa vapaasta omasta pääomasta, jolloin osakkeenomistajaa verotetaan hänen saamastaan osingosta. (Suomen Yrittäjät 2008, hakupäivä 14.5.2011.)

Listamattomasta yhtiöstä saatujen osinkojen verotukseen vaikuttaa yhtiön matemaattinen arvo. Tämä arvo lasketaan yhtiön edellisen verovuoden päättyessä olevan nettovarallisuuden perusteella. Osakkeen matemaattinen arvo saadaan, kun jaetaan nettovarallisuus yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Osakkaan omistamien osakkeiden lukumäärä kerrotaan tällä saadulla osakkeen matemaattisella arvolla, ja näin saadaan kyseisen osakkaan osakkeiden yhteenlaskettu matemaattinen arvo. Verovapaata tuloa osakkaalle on yhdeksän prosenttia tästä saadusta osakkeiden matemaattisesta arvosta. Jos osinkotuotto on enemmän kuin tämän yhdeksän prosenttia matemaattisesta arvosta, on tästä ylimenevästä osasta 70 % ansiotuloa ja 30 % verovapaata. Verovapaan tulon osuus tilikaudella on kuitenkin maksimissaan 90 000 euroa, joten jos verovelvollisen osakkaan saamien osinkojen määrä ylittää tämän summan, vero-

tetaan tästä 70 % pääomatulona ja 30 % on verovapaata. Pörssiyhtiöstä saadusta osingosta on pääomatuloa 70 % ja loput 30 % verovapaata tuloa. (Suomen Yrittäjät 2008, hakupäivä 14.5.2011.)

5 YHTIÖMUODON MUUTOKSET

Usein yrittäjä aloittaa yritystoimintansa yksityisliikkeenä. Myöhemmin liiketoiminnan mahdollisesti laajennuttua voivat esimerkiksi vastuu- ja vakuuskysymykset olla syynä siihen, että yritys muutetaan henkilö- tai osakeyhtiöksi. Toimintamuodon muuttamiseen saattaa johtaa myös yrityksen ja sen omistajien verokustannusten optimointi omistajanvaihdostilanteessa. (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011.) Toiminimimuotoista yritystä ei edes voi luovuttaa itsenäisenä yritysyrityksikkönä, vaan ainoastaan yrittäjän varat olisivat tällöin luovutuksen kohteena (Lakari 2009, 50).

5.1 Tasejatkuvuus

Tuloverolaissa käsitellään toimintamuodon muutoksia tuloverotuksessa. Yhtymän ei katsota verotuksessa purkautuvan eikä liikkeen- tai ammatinharjoittajan lopettavan toimintaansa siltä osin kuin toimintamuodon muutoksessa aikaisemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät samoista arvoista uuteen toimintamuotoon. Kun muutos toteutetaan säännöksen edellyttämällä tavalla, tuloveroseuraamuksia ei siis synny. Myöskään omistusaika ei katkea yhtiöosuuden tai osakkeiden luovutusvoittoa laskettaessa, kun yritysmuotoa on vaihdettu verotuksellisesti oikein. (Tuloverolaki 2:46.3, 4:24.1 §.)

Henkilöyhtiön tai osakeyhtiön perustamishetki tai muu hankinta-aika katsotaan siis yhtiöosuuden ja osakkeen hankinta-ajaksi. Yrittäjän tai osakkaan menehdytyä alkaa välittömästi pesän osakkaan omistusaika kuolinpesässä. Kun muutetaan henkilöyhtiötä osakeyhtiöksi, osakeyhtiön osakkeiden omistusaika laskeaan henkilöyhtiön yhtiöosuuden hankinta-ajasta. (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011.)

Vaikka yritysmuodon muutoksessa vältyttäisiin tuloverolain mukaiselta verotukselta, ei varainsiirtoveron maksuvelvollisuus poistu. Varainsiirtovero tulee maksettavaksi, mikäli siirtyvän toiminnan varoihin sisältyy arvopapereita, rakennuk-

sia tai kiinteistöjä. Veron määrä perustuu siirtyvän omaisuuden käypään arvoon siirtohetkellä. (Lakari & Engblom 2009, 146.) Myöskään yrityksen arvonlisäverovelvollisuus ei muutu toimintamuodon vaihdoksessa (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011).

5.2 Toiminimi avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi

Toiminimen muuttaminen henkilöyhtiöksi alkaa käytännössä sopivan yhtiökumppanin etsimisellä. Yhtiökumppanin löydyttyä laaditaan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimus. Toiminimiyrittäjän tulee sijoittaa yhtiöpanokseksi kaikki elinkeinotoimintansa varat ja henkilöyhtiön on jatkettava yksityisliikkeen toimintaa samoista kirjanpitoarvoista, jotta liiketoimintakokonaisuus säilyy ehyenä eivätkä varaukset purkaudu tai poistot palaudu. Vaikka omaisuus luovutetaan henkilöyhtiön yhtiöpanokseksi, ei toiminimiyrittäjälle synny tästä ylimääräisiä veroseuraamuksia. Yhtiökumppani sijoittaa yhtiöön panoksen, joka on määritelty yhtiösopimuksessa. (Tuloverolaki 4:24 §; Lakari & Engblom 2009, 146.)

Yhtiöoikeudellisesti yksityisliikkeen muuttaminen henkilöyhtiöksi tarkoittaa uuden yrityksen perustamista (uusi Y-tunnus). Yhtiö syntyy jo yhtiömiesten sopimuksella, ei rekisteröintiajankohtana. Jotta liiketoiminta jatkuisi keskeytyksettä, ilmoitetaan kaupparekisteriin samaa aikaa yksityisen elinkeinoharjoittajan lopettaminen ja rekisteröidään uuden henkilöyhtiön aloittaminen. Yhtiömiesten tulee tehdä kirjallinen sopimus, yhtiösopimus, ja rekisteröidä se kaupparekisteriin. (Lakari & Engblom 2009, 135–136.)

Perustamisen jälkeen henkilöyhtiön vastuulliset yhtiömiehet vastaavat sitoumuksista, jotka siirtyvät sellaisinaan yksityisliikkeestä uudelle yhtiölle. Kommandiittiyhtiön äänetön yhtiömies vastaa sitoumuksista vain sijoittamallaan panoksella. (Ukkola & Vilppula 2004, 77–78.)

5.3 Toiminimi osakeyhtiöksi

Mikäli elinkeinonharjoittaja merkitsee itse kaikki osakeyhtiön osakkeet ja osakeyhtiössä jatketaan kirjanpitoa samoista arvoista kuin toiminimessä, on toiminimi mahdollista muuttaa myös osakeyhtiöksi ilman tuloveroseuraamuksia. Lisäksi yrityksen tulee säilyttää muutoksessa identiteettinsä. Yhtiöoikeudellisesti tällainen muutos tarkoittaa uuden osakeyhtiön perustamista apporttiomaisuudella. Yksityisliikkeen elinkeinovarallisuus sijoitetaan siis apporttina osakeyhtiön osakkeita vastaan. (Lakari & Engblom 2009, 146.) Ennen muodonmuutosta toiminimen harjoittaja voi kuitenkin ottaa yksityisottoina osan yksityisliikkeen omaisuudesta, mutta vähintään puolet omaisuudesta tulee siirtää osakeyhtiölle. Jos toiminimen harjoittaja ottaa yksityiskäyttöön sellaista omaisuutta, josta on tehty vähennys arvonnisäverotuksessa, joutuu hän kyseisen omaisuuden osalta maksamaan oman käyttöön oton arvonnisävero. (Ukkola & Vilppula 2004, 94, 98.)

Samoin kuin vaihdettaessa yritysmuotoa yksityisliikkeestä henkilöyhtiöksi, myös osakeyhtiöksi muotoa muutettaessa syntyy siis uusi yhtiö, joka saa uuden Y-tunnuksen. Tasejatkuvuutta noudattaen varaukset eivät purkaudu eivätkä poistot palaudu. Poikkeuksena on yksityisliikkeessä tehty toimintavaraus, joka tuloutuu yhtiömuotoa vaihdettaessa, koska se ei ole sallittu tehtäväksi osakeyhtiössä. (Ukkola & Vilppula 2004, 91, 98.)

Yksityisliikettä muutettaessa osakeyhtiöksi, tulee omistuspohjan ja itse toiminnan säilyä samana. Koska yksityisliikkeen harjoittajan on itse merkittävä kaikki yhtiön osakkeet, ei esimerkiksi uusia osakkaita voida ottaa mukaan osakeyhtiöön vielä muutosvaiheessa. Vasta osakeyhtiön rekisteröidyttä kaupparekisteriin voidaan uusia osakkeenomistajia varten järjestää suunnattu osakeanti. (Lakari & Engblom 2009, 147.)

Yhtiömuodon vaihdoksen myötä osakeyhtiö saa vastattavaksi yksityisliikkeen veloitteet, mutta osakeyhtiön osakas vastaa näistä velvoitteista ainoastaan yhtiöön sijoittamallaan omaisuudella. Elinkeinoharjoittaja on kuitenkin edelleen

vastuussa yksityisliikkeen aikaisista velvoitteista, ellei hän saa vapautusta velkojilta. (Ukkola & Vilppula 2004, 95.)

5.4 Henkilöyhtiö osakeyhtiöksi

Omistajanvaihdosta valmisteltaessa voidaan henkilöyhtiö ensin muuttaa osakeyhtiöksi. Vaihdoksessa sovelletaan sekä osakeyhtiölakia että lakia avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä. Päätöksen yritysmuodon muuttamisesta tekevät henkilöyhtiön yhtiömiehet, jotka myös hyväksyvät erityisen muutosasiakirjan, jossa sovitaan osakeyhtiön osakkeiden jakamisesta yhtiömiesten kesken. Henkilöyhtiö muutetaan osakeyhtiöksi rekisteröimisellä. (Immonen & Lindgren 2009, 262.)

Osakeyhtiölain kannalta yritysmuodon muutoksessa on kysymys uuden osakeyhtiön perustamisesta apporttiomaisuudella. Apporttiomaisuuden on vastattava vähintään sitä määrää, joka omaisuudella on tarkoitus maksaa. Henkilöyhtiön varat ja velat siirretään osakeyhtiöön, yhtiömiehet merkitsevät kaikki osakkeet ja näin henkilöyhtiö jatkaa toimintaansa osakeyhtiönä samalla Y-tunnuksella. Kaikkien yhtiömiesten ei tarvitse alkaa osakeyhtiön osakkaiksi, mutta muutokseen tarvitaan kaikkien, äänettömien yhtiömiestenkin, suostumus, ellei yhtiösopimuksessa ole toisin sovittu. Osakeyhtiön perustamista varten yhtiömiehet laativat uuden osakeyhtiön sopimuksen ja valitsevat yhtiölle hallituksen ja tilintarkastajan. Yritysmuodon muutos ei poista yhtiömiesten vastuuta niistä veloista ja sitoumuksista, jotka ovat syntyneet henkilöyhtiön toimiaikana. Velkoja voi kuitenkin vapauttaa yhtiömiehet vastuusta. (Lakari & Engblom 2009, 137–139.)

6 YRITYKSEN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Yrityksen oikean hinnan arvioiminen voi koitua haasteelliseksi yritystä myytäessä. Verottajan kannalta yrityksen arvon määrittämisessä käytetään käypää arvoa, eli sitä todennäköistä luovutushintaa, jota käytettäisiin kahden toisistaan sitoutumattoman tahon tehdessä kauppaa keskenään. Kauppa-arvomenetelmä antaa yleensä totuudenmukaisimman luovutushinnan vastaavanlaisissa kauppoissa, sillä kyseisessä menetelmässä hintaratkaisun perusteena vertaillaan arvostamiskohteen kanssa vertailukelpoisten kohteiden hintoja. (Asianajotoimisto Talviaro 2010, hakupäivä 9.8.2011.) Menetelmää ei voida tässä tapauksessa kuitenkaan käyttää, koska vertailtavia kohteita ei ole saatavilla. Käytännössä pienten ja keskisuurten yritysten arvon määrittämiseen käytetään kahta tapaa: yrityksen tuottoarvoa sekä substanssiarvoa eli yrityksen velattoman omaisuuden arvoa (Suomen Yrittäjät 2010, hakupäivä 9.8.2011).

6.1 Tuottoarvo

Tuottoarvon mukaan yrityksen myyntihinta perustuu siihen, kuinka paljon yritys mahdollisesti tuottaa lähivuosina uuden omistajan vetämänä. Tulevat tuotot lasketaan yhteen esimerkiksi viideltä seuraavalta vuodelta ja näin saatu summa katsotaan yrityksen arvoksi tuottoarvolla mitattuna. Tuottojen laskemiseksi yrityksen tilinpäätöksiä analysoidaan useiden vuosien taakse ja arvioidaan tulevaisuuteen. (Suomen Yrittäjät 2010, hakupäivä 9.8.2011.)

Tulosten ennustaminen on kuitenkin vaikeaa, koska tulevaisuus on kiinni yrityksen tämänhetkisen tilan lisäksi myös uudesta yrittäjästä itsestään. Nyrkkisääntönä usein pidetäänkin sitä, että yrityksen kauppahinta on 2–5 vuoden tuottojen yhteenlaskettu arvo yrityksen toimialasta ja itse yrityksestä riippuen. (Yrittäjät 2011, hakupäivä 9.8.2011.) Verottaja laskee tuottoarvon kuitenkin vain menneiden vuosien tulosten perusteella, koska verotuksen kannalta se riittää (Suomen Yrittäjät 2010, hakupäivä 9.8.2011).

6.2 Substanssiarvo

Substanssiarvo saadaan yksinkertaisesti arvostamalla varat ja velat käypiin arvoihinsa ja vähentämällä ne toisistaan. Osapuilleen samaan lopputulokseen päädytään kun yrityksen omaan pääomaan lisätään varaukset. Lyhyesti substanssiarvolla tarkoitetaan siis yrityksessä olevaa omaa, velattoman varallisuuden määrää. Substanssiarvo vaatii kuitenkin usein oikaisuja, koska myytävien omaisuususerien markkina-arvot saattavat poiketa suuresti niiden kirjanpitoarvoista. (Suomen Yrittäjät 2010, hakupäivä 9.8.2011.)

Substanssiarvo kertoo siis yrityksen omaisuuden arvon, mutta siinä ei oteta huomioon lainkaan itse liiketoiminnan arvoa. Substanssiarvoa voidaankin pitää yrityksen pohjahintana, jonka mukaan todellinen kauppahinta määritellään yrityksen liiketoiminnan tila huomioiden. (Yrittäjät 2011, hakupäivä 9.8.2011.) Yrityksen käypä arvo voidaan määrittää pelkästään substanssiarvon perusteella tapauskohtaisesti silloin, kun yrityksen tuottama tulos perustuu olennaisesti yrityksen toiminnasta poisjäävän henkilön työpanokseen (Verohallinto 2011, hakupäivä 17.8.2011).

6.3 Yrityksen arvo verottajan näkökulmasta

Verottaja määrittää yrityksen täyden arvon omalla tavallaan. Yksinkertaistettuna verottaja katsoo yrityksen käyväksi arvoksi substanssiarvon ja tuloslaskelman perusteella lasketun tuottoarvon keskiarvon. Laskelmiin vaadittavan tuottoarvon verottaja laskee jakamalla kolmen edellisen toimintavuoden oikaistun tuloksen keskiarvon tuottovaatimuksella. (Yrittäjät 2011, hakupäivä 9.8.2011.)

Verottaja katsoo lähtökohtaisesti tuottovaatimukseksi 15 % vuodessa, joka vastaa vajaata 7 vuoden takaisinmaksuaikaa. Näin ollen yritys, jonka nettovarallisuus (eli substanssiarvo) on 100 000 € ja joka on tuottanut viimeisten kolmen vuoden aikana keskimäärin 30 000 € vuodessa (eli tuottoarvo on 200 000 €) on verottajan katsannossa kaikkiaan 150 000 €:n arvoinen. (Yrittäjät 2011, hakupäivä 9.8.2011.)

7 SUKUPOLVENVAIHDOS KOHDEYRITYKSESSÄ

Kohdeyrityksellä on yli kolmenkymmenen vuoden kokemus maanrakennusalalta. Yrittäjä arvioi tulevan sukupolvenvaihdoksen olevan ajankohtainen noin kymmenen vuoden kuluttua, jolloin hän itse lähestyy eläkeikää. Jatkajaksi yritykselle on jo löytynyt yrittäjän poika, joka tällä hetkellä opiskelee kyseistä alaa ammattikoulussa ja tarvittaessa auttaa isäänsä työtehtävissä opettajan hyväksymällä työlomalla. Yritys työllistää töiden määrästä riippuen yrittäjän lisäksi 0–3 työntekijää. (Yrittäjä 2011b, haastattelu.)

Maanrakennusala työllistää noin 35 000 henkilöä. Yrityksiä alalla on yli 7 600, joista 75 prosenttia on yhdenhenkilön ”mies ja kone” -yrityksiä. Pienyritysvaltaisesta alasta kertoo myös se, että suuria, yli 50 ihmistä työllistäviä koneyrityksiä on alle 50. Yhteensä alan yrittäjillä on käytössään noin 15 000 käyttökuntoista maanrakennuskonetta: kaivinkoneita, kaivurikuormaajia, pyöräkuormaajia ja puskukoneita. Liikevaihtoa kertyy kolmelle neljäsosalle yrityksistä vuodessa noin 350 000 euroa. (Koneyrittäjät 2009, hakupäivä 16.8.2011.)

Maanrakennusalalla asiakkaat tulevat pääosin julkiselta sektorilta. Yli 80 prosenttia koneyrittäjien urakoista on kuntien, tieliikelaitosten, suurten ja keskisuurten pääurakoitsijoiden, VR-radon, ilmailulaitosten, satamalaitosten sekä tietoliikenne- ja verkko-operaattoreiden teettämiä. Vain viidesosa urakoista tulee yksityiseltä sektorilta, kuten esimerkiksi pientalorakentajilta. (Koneyrittäjät 2009, hakupäivä 16.8.2011.)

7.1 Yrityksen arvon määrittäminen

Veroarvioiden laskemiseksi on ensin selvitettävä yrityksen arvo. Yrittäjän kannattaa pyytää verottajalta sitova kannanotto yrityksen käyvästä arvosta ennen sukupolvenvaihdosta. Tällä tavoin vastike voidaan määritellä oikeansuuruiseksi ja näin välttyään ikäviltä veroseuraamuksilta myöhemmin. Käytän esimerkisenäni yrityksen yksinkertaisinta arvoa eli substanssiarvoa, koska mahdollista en-

nakkokannanottoa ei ole mahdollista kysyä. Lisäksi kohdeyrityksen tulos perustuu pitkälti yrittäjän työpanokseen, minkä vuoksi substanssiarvo on omiaan kuvaamaan kohdeyrityksen käypää arvoa. Substanssiarvo on yleensä minimihinta, joten käyttämällä muita menetelmiä päädytään oletettavasti suurempiin arvoihin. Arvostan yrityksen kuitenkin muillakin menetelmillä, jotta näkisin eri arvostustapojen tulosten vaihtelun. Kauppa-arvomenetelmää en kuitenkaan voi käyttää, koska saatavilla ei ole vertailtavia myytäviä kohteita

Yrityksen substanssiarvo saadaan uusimmasta vuositaseesta. Substanssiarvoa laskettaessa on kuitenkin hyvä huomioida tasearvojen paikkansapitävyys ja tehdä mahdolliset oikaisut. Etenkin maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat tulisi arvostaa käypään arvoon, kun puolestaan koneet ja kalusto arvostetaan yleensä tasearvoon. (Heinonen 2005, 104.) Kohdeyrityksen varallisuuden kuuluukin rakennus, jonka tasearvo on 1 535 euroa. Rakennuksen verotusarvoksi selviää kuitenkin 5 970 euroa, joten substanssiarvoa laskiessani huomioin rakennuksen tasearvon sijaan sen verotusarvon. Kohdeyrityksen substanssiarvo muodostuu seuraavista tiedoista:

Aineelliset hyödykkeet	139 636 €
Lyhytaikaiset saamiset	18 093 €
Rahat ja pankkisaamiset	43 354 €
Pitkäaikainen vieraspääoma	55 537 €
Lyhytaikainen vieraspääoma	22 699 €

Laskemalla yhteen yrityksen varallisuus ja vähentämällä saadusta summasta velat saadaan substanssiarvoksi pyöristettynä 122 850 euroa.

Tuottoarvon laskemiseksi määritellään ensin vuotuinen tuotto. Yrityksen tulokset ovat olleet viimeisen kolmen tilinpäätöksen mukaan seuraavat: 42 750 euroa vuonna 2008, 49 530 euroa vuonna 2009 ja 14 690 euroa vuonna 2010. Aikaisempia vuosia selvästi heikompi tulos viime tilikaudella on seurausta lähes puolittuneesta liikevaihdosta. Yrittäjä kuitenkin arvioi liikevaihdon olevan taas lievässä nousussa. Liikevaihdon kasvu ei kuitenkaan mahdollisesti auta kasvattamaan tulosta vielä tulevalla tilikaudella suuremmin, sillä polttoaineiden hinnat ovat jopa kaksinkertaistuneet viime vuoteen verrattuna. Polttoainekustannukset

ovat yrityksen suurimpia menoeriä. (Yrittäjä 2011b, haastattelu.) Koska viime vuosien tuotoissa esiintyy vaihtelua, käytän laskennallisen vuotuisen tuoton laskemisessa kolmen viimeisen vuoden tuottojen keskiarvoa. Tulosten keskiarvoksi saadaan näin noin 35 660 euroa. Jos ajatellaan, että kauppahinnan pitäisi tulla maksetuksi kolmessa vuodessa, vuotuinen tuotto kerrotaan kolmella, eli tuottoarvoksi saataisiin 106 980 euroa.

Verottajan mukaan yrityksen tuottoarvo saadaan, kun kolmen edellisen toimintavuoden tulosten keskiarvo jaetaan tuottovaatimuksella. Kolmen edellisen tilikauden tulosten keskiarvo on siis noin 35 660 euroa, ja koska verottaja katsoo lähtökohtaisesti tuottovaatimukseksi 15 prosenttia vuodessa, jaetaan saatu keskiarvo tällä prosenttimäärällä. Tuottoarvoksi saadaan näin 237 730 euroa. Lopullinen käypä arvo muodostuu verottajan mukaan yrityksen substanssiarvon ja tuottoarvon keskiarvona. Kohdeyrityksen käyväksi arvoksi muodostuu tällä tavoin 180 290 euroa

Yrityksen käyväksi arvoksi muodostuisi siis verottajan mukaan tällä hetkellä huomattavasti suurempi summa kuin yritykselle laskettu substanssiarvo on. Tästä huolimatta käytän laskelmissa substanssiarvoa, koska oletan sen pysyvän stabiilina vuosien kuluessa. Sen sijaan tuottoarvo tulee laskemaan huomattavasti jo parin vuoden kuluttua, jos yrityksen tulos pysyy lähellekään niin pienenä kuin se viime tilikaudella oli. Kohdeyrityksessä siis substanssiarvo antaa vakaamman arvon kuin tuottoarvo, kun arvioidaan tilannetta kymmenen vuoden päähän.

7.2 Lahjanluonteinen kauppa

Yritys tullaan luovuttamaan jatkajalle lahjaluonteisella kaupalla. Yrittäjä ei siis peri jatkajalta yrityksen käyvän arvon vastaista summaa, muttei luovu yrityksestä myöskään täysin vastikkeetta. Koska kaupan kohteena on yritys, kaupassa voidaan hyödyntää perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaista lisähuojennusta, jonka mukaan jatkaja välttyy maksamasta täyttä lahjaveroa kauppahinnan ollessa yli 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Yrittäjän mukaan myös muut

huojennuksen vaatimat seikat täyttyvät, sillä jatkaja on motivoitunut jatkamaan yrityksen toimintaa ja yritys tullaan siirtämään hänelle kokonaisuudessaan (Yrittäjä 2011a, haastattelu).

Huojennuksen täytyessä on järkevää ajatella, että verojen minimoimiseksi kohdeyrityksen kauppahinnaksi muodostuisi 51 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta (substanssiarvosta). Huojennuksen sallimissa rajoissa alin mahdollinen kauppahinta helpottaisi jatkajaa jatkamaan isänsä liiketoimintaa. Kohdeyrityksen kauppahinta olisi näin siis 62 653 euroa, mikä voitaisiin pyöristää 62 700 euroon. Yrityksen hankintahintaa on vaikea määrittää, joten laskuissa käytän hankintameno-olettamaa. Koska yritys on ollut nykyisen yrittäjän omistuksessa yli 10 vuotta, voidaan hankintameno-olettamana käyttää 40 prosenttia yrityksen myyntihinnasta. Yrityksen hankintamenoksi saadaan näin 25 080 euroa ($0,4 \cdot 62\,700\text{e}$).

Koska kyseessä on toiminimimuotoinen yritys, ei kaupassa voida soveltaa tuloverotuksen huojennusta. Tämä tarkoittaa siis sitä, että yrittäjän saamaa luovutusvoittoa verotetaan kuten yrityksen voittoa normaalisti. Lahjaluonteisen kaupan myyntivoittoa laskettaessa huomioidaan tavallisesti maksetun hinnan ja käyvän arvon välinen ero, koska kauppa jaetaan näiden avulla vastikkeelliseen ja vastikkeettomaan osaan. Kohdeyrityksen kohdalla tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä todellisen hankintameno-olettaman sijaan laskuissa käytetään hankintameno-olettamaa. Yrittäjä saa näin vähentää kauppahinnasta koko hankintameno-olettaman ja jäljelle jäänyt osa luetaan luovutusvoitoksi. Kohdeyrityksen luovutusvoitto muodostuu siis seuraavasti: 62 700 euroa – 25 080 euroa = 37 620 euroa. Saatua luovutusvoittoa luetaan kaupantekohetken mukaan yrityksen kyseisen verovuoden elinkeinotoiminnan tuloksi ja tulo jaetaan TVL 38 §:n mukaan ansio- ja pääomatuloksi edellisen verovuoden elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Jos yritysmuotoa olisi vaihdettu kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta toiminimestä henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi, olisi saatua luovutusvoittoa myyjälle kokonaan verovapaata. Tällöin sekä yrittäjä että jatkaja säästyisivät veroseuraamuksilta.

Mikäli kauppahinnaksi sovittaisiin summa, joka on 50 prosenttia tai vähemmän yrityksen käyvästä arvosta, joutuisi luovutuksensaaja maksamaan lahjaveroa. Esimerkiksi, jos kauppahinnaksi muodostuisi 40 000 euroa eli noin 33 prosenttia käyvästä arvosta, lahjana verotettaisiin 122 850 euroa – 40 000 euroa eli 82 850 euroa. Tämä aiheuttaisi yrityksen jatkajalle perintö- ja lahjaverosteikon (taulukko 1) mukaan seuraavanlaiset veroseuraamukset: 4 310 euroa + 13 % * 32 850 euroa = 8 580,50 euroa.

TAULUKKO 1. Lahjaverosteikko ensimmäisessä veroluokassa (Perintö- ja lahjaverolaki 3:19a §)

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000–17 000	100	7
17 000–50 000	1 010	10
50 000–	4 310	13

Lahjoitukseen voidaan kuitenkin hyödyntää perintö- ja lahjaverolain mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta. Huojennuksen jälkeen yrityksen ostajalle jää veroja maksettavaksi 2 624 euroa (LIITE 1). Tämän lisäksi yrityksen luovuttajalle aiheutuisi luovutusvoittoa: 40 000 euroa – 25 080 euroa = 14 920 euroa, joka lasketaan toiminimessä mukaan sen verovuoden elinkeinotoiminnan tuloihin. Luovuttajan saama luovutusvoitto olisi kuitenkin tässäkin tapauksessa täysin verovapaa, mikäli toiminimi olisi muutettu yli kymmenen vuotta ennen luovutusta henkilö- tai osakeyhtiöksi.

7.3 Eri luovutustapojen veroseuraamukset

Vaikka kohdeyrityksessä sukupolvenvaihdos tullaankin toteuttamaan lahjaluonteisella kaupalla, kokosin taulukkoon 2 tiivistelmän eri luovutustapojen veroseuraamuksista. Taulukossa 2 oletetaan, että sukupolvenvaihdoksessa voidaan hyödyntää perintö- ja lahjaverolain mukaista huojennusta, jonka mukaan jatka-

jan ei siis tarvitse maksaa lahjaveroa kauppahinnan ylittäessä 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Koska tuloverolain mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta ei voida hyödyntää toiminimessä, on veroseuraamukset laskettu taulukossa 2 olettaen, että yritysmuotona on henkilöyhtiö tai osakeyhtiö.

TAULUKKO 2. Eri luovutustapojen veroseuraamukset henkilöyhtiössä tai osakeyhtiössä

	Kauppakäypään hintaan	Kauppahinta yli 75 % käyvästä arvosta	Kauppahinta yli 50 % käyvästä arvosta	Kauppahinta alle 50 % käyvästä arvosta	Vastikkeeton luovutus	Kauppahinta yli 50 % + Tuloverolain mukainen huojenus
Kauppahinta % käyvästä arvosta	100 %	81 %	51 %	33 %	0 %	51 %
Kauppahinta €	122 850	100 000	62 700	40 000	0	62 700
Jatkajan lahjaverot €	0	0	0	2 624 *	4 224 **	0
Jatkajan varainsiirtovero (1,6 %) €	1 965,60	1 600	1 003,20	640	0	1 003,20
Myyjän luovutusvoitto €	73 710	60 000	37 620	24 000	0	37 620
Luovutusvoitosta maksettava vero (28 %) €	20 638,80	16 800	10 533,60	6 720	0	0
Kokonaisverorasitus	22 604,40	18 400	11 536,80	9 984	4 224	1 003,20

* Ks. LIITE 1

** Ks. LIITE 2

Kuten taulukosta 2 nähdään, tuloverolain mukaisen sukupolvenvaihdoshuojennuksen myötä nykyinen yrittäjä välttyisi huomattavilta veroseuraamuksilta kun

kauppahintana olisi yli 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Lisäksi taulukko 2 osoittaa, että mitä suuremmalla kauppahinnalla yrittäjä myisi yrityksen, sitä suuremmasta luovutusvoitosta häntä verotettaisiin. Jatkajan lahjaverolaskelmat on esitetty tarkemmin liitteissä 1 ja 2.

7.4 Yritysmuodon muuttaminen kohdeyrityksessä

Jotta yrityskaupassa voitaisiin hyödyntää myös tuloverolain mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta, tulisi yritysmuoto muuttua toiminimestä henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi hyvissä ajoin. Tasejatkuvuus mahdollistaa yritysmuodon muuttamisen ilman veroseuraamuksia, joten tutkin, mitä vaihtoehtoja yrittäjällä on. Lasken esimerkkilaskelmat lahjaluonteisella kaupalla myyntihinnan ollessa edelleen 51 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta.

7.4.1 Toiminimi avoimeksi yhtiöksi

Yrittäjä välttyy yritysmuodon muutoksessa veroseuraamuksilta, kun hän jatkaa toimintaa samoista kirjanpitoarvoista. Toiminimen muuttaminen avoimeksi yhtiöksi edellyttää yrittäjältä yhtiökumppanin mukaan ottamista yritystoimintaan. Yhtiökumppanille olisi hyvä kertoa jo etukäteen tulevasta sukupolvenvaihdoksesta ja selvittää, että tämä hyväksyy jatkajan tulevaisuudessa yhtiökumppaniksi. Uudessa yhtiösopimuksessa tulee olla maininta, että yrityksen varat ja velat ovat siirtyneet avoimeen yhtiöön kirjanpitoarvoistaan. Lisäksi yrittäjien on tehtävä perustamisilmoitus Y-tunnuksen hankkimista varten.

Mikäli toiminimi on muutettu avoimeksi yhtiöksi ja omistajanvaihdos tehdään ennen kuin yritysmuodon muutoksesta on kulunut kymmenen vuotta, ei tuloverolain mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta voida hyödyntää. Vaikka yrittäjä verotetaan tuloverolain eikä elinkeinoverolain pohjalta, ei huojennusvaatimuksista täyty kymmenen vuoden omistussääntö. Muut huojennukseen vaadittavat ehdot täytyvät, sillä yritys luovutetaan jatkajalle kerralla kokonaan ja jatkaja on luopujan poika. Kohdeyrityksellä on kuitenkin se hyvä tilanne, että tulevaan omistajanvaihdokseen on yrittäjän mukaan aikaa vielä suunnilleen se

kymmenen vuotta. Näin ollen huojennusten hyödyntäminen on vielä mahdollisia jos toimiin ryhdytään pian. Yritysmuodon muutos ei kuitenkaan vaikuta perintö- ja lahjaverolain huojennukseen, jonka mukaan siis jatkajan ei tarvitse maksaa lahjaveroa, kun kauppahinta ylittää 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta.

Yrittäjälle myynnistä aiheutuva luovutusvoitto on tässä yritysmuodossa sama kuin toiminimeä myytäessä. Siispä myyntihinnan ollessa 62 700 euroa ja hankintameno-olettaman ollessa 25 080 euroa, syntyy yrittäjälle luovutusvoittoa 37 620 euroa. Luovutusvoitto on yrittäjälle tuloverolain 45 §:n pääsäännön mukaan kokonaan veronalaista pääomatuloa, josta maksetaan veroa valtiolle 28 prosenttia. Näin ollen yrittäjä maksaisi luovutusvoitostaan veroa 37 620 euroa * 28 % eli 10 533,60 euroa. Mikäli yritysmuoto on vaihdettu toiminimestä avoimeksi yhtiöksi jo kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta, on saatu luovutusvoitto yrittäjälle täysin verovapaata.

Avoimeksi yhtiöksi toimintaa muuttaessaan yrittäjä voisi ottaa jatkajan mukaan toimintaan yhtiökumppaninaan. Tällä tavoin jatkaja saisi todennäköisesti kattavan kuvan yrittäjänä toimimisesta ja näin hänellä olisi hyvät valmiudet jatkaa yritystoimintaa omistajanvaihdoksen jälkeen. Jatkaja tarvitsee kuitenkin uuden yhtiökumppanin, jos sukupolvenvaihdos toteutetaan avoimessa yhtiössä, tai muuten yritys katsotaan purkautuneeksi kun yrittäjä luovuttaa oman osuutensa jatkajalle. Avoimessa yhtiössä tulee siis olla vähintään kaksi vastuunalaista yhtiömiestä.

7.4.2 Toiminimi kommandiittiyhtiöksi

Muuttaessa toiminimeä kommandiittiyhtiöksi yrittäjän tulee itse alkaa yrityksen vastuunalaiseksi yhtiömieheksi säästyäkseen veroseuraamuksilta. Lisäksi toiminimen varat ja velat tulee siirtää kommandiittiyhtiöön sellaisinaan. Kommandiittiyhtiömuoto vaatii yrittäjää hankkimaan vähintään yhden äänettömän yhtiökumppanin. Halutessaan yrittäjä voi ottaa toimintaan mukaan useammankin yhtiömiehen, mutta heille kaikille on hyvä kertoa ajoissa tulevasta sukupolvenvaihdoksesta, ja selvittää, että he hyväksyvät jatkajan tulevaksi yhtiökump-

panikseen. Kuten avoimessakin yhtiössä, yhtiömuutoksesta tehdään perustamisilmoitus ja näin kommandiittiyhtiö saa uuden Y-tunnuksen.

Sukupolvenvaihdostilanteessa yrittäjälle syntyy luovutusvoittoa samoin kuin avoimen yhtiön yhtiöosuutta luovutettaessa. Myös kommandiittiyhtiössä luovutusvoitto on kokonaan yrittäjän pääomatuloa, josta hän joutuu maksamaan 28 prosenttia veroja. Maksettavan veron määrä on siis sama kuin avoimen yhtiön kohdalla. Luovutusvoitto on kuitenkin myyjälle täysin verovapaata, mikäli yhtiömuotoa on muutettu yli kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta.

Kuten avoimessakin yhtiössä, yrittäjä voisi ottaa jatkajan mukaan yritystoimintaan yhtiökumppaninaan muuttaessaan yhtiömuotoa toiminimestä kommandiittiyhtiöksi. Kommandiittiyhtiössä tulee kuitenkin olla vähintään yksi äänetön yhtiömies. Mikäli jatkaja siis haluaa vastuunalaiseksi yhtiömieheksi, tulee yritykseen löytää lisäksi äänetön yhtiömies. Jos yrittäjä ja jatkaja toimivat molemmat vastuunalaisina yhtiömiehinä ja yrityksen äänettömänä yhtiömiehenä on jokin kolmas henkilö, omistajanvaihdos onnistuu ilman uuden yhtiökumppanin etsimistä. Yrittäjä luovuttaa osuutensa jatkajalle, joka jatkaisi tällöin yrityksessä ai-noana vastuunalaisena yhtiömiehenä.

7.4.3 Toiminimi osakeyhtiöksi

Tasejatkuvuus edellyttää yrittäjää merkitsemään itse kaikki osakeyhtiön osakkeet, jotta hän välttyisi yritysmuodon muuttamisen yhteydessä veroseuraamuksilta. Osakeyhtiön kirjanpitoa on myös jatkettava toiminimen kirjanpitoarvoista. Osakeyhtiö yritysmuotona ei vaadi yhtiökumppaneiden mukaan ottamista, joten siltä osin tämä yhtiömuoto sopisi kohdeyritykselle erinomaisesti. Uuden Y-tunnuksen yrittäjä saa perustamisilmoituksella.

Sukupolvenvaihdostilanteessa tämäkin yritysmuodon muutos vaikuttaa siihen, että myyjää verotetaan elinkeinoverolain sijaan tuloverolain mukaan. Mikäli yrittäjä ehtii omistaa osakeyhtiön osakkeet yli kymmenen vuotta ennen niiden luovuttamista jatkajalle, voidaan omistajanvaihdokseen hyödyntää tuloverolain mu-

kaista sukupolvenvaihdoshuojennusta, koska kaikki muut edellytykset täyttyvät kuten avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön kohdalla. Muussa tapauksessa yrittäjän saamaa luovutusvoittoa verotetaan pääomatulona, josta yrittäjä maksaa veroa 28 prosenttia. Yhteensä yrittäjälle kertyisi veroja maksettavaksi siis 37 620 euroa * 28 % eli 10 533,60 euroa. Kohdeyrityksen jatkaja on kuitenkin tässäkin tapauksessa oikeutettu perintö- ja lahjaverolain mukaiseen huojenukseen.

Toisin kuin henkilöyhtiötä myytäessä, aiheutuu osakeyhtiön myymisestä ostajalle varainsiirtoveron toimittamisvelvollisuus. Varainsiirtoveron suuruus on 1,6 prosenttia kauppahinnasta. Jos siis kohdeyritys myydään kauppahinnalla 62 700 euroa, joutuu ostaja maksamaan varainsiirtoveroa 1 003,20 euroa. Kokonaiskustannukset ostajalle olisivat tällöin yhteensä 63 703,20 euroa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kohdeyrityksellä on erinomainen tilanne sukupolvenvaihdosta ajatellen: yrityksen toimintaa jatkamaan on löydetty jo nyt sopiva henkilö, jolla on työkokemuksen lisäksi parin vuoden päästä oletettavasti alan koulutus. Lisäksi kohdeyritys on jatkajalle jo entuudestaan hyvin tuttu. Tilanteen tekee hyväksi myös se, että tulevaan sukupolvenvaihdokseen on tarpeeksi aikaa, jotta mahdolliset verohuojennukset voitaisiin hyödyntää. Oikein toimimalla yrityksen jatkaja ja luovuttaja tulevat siis säästymään huomattavilta veroseuraamuksilta.

Yritys tullaan luovuttamaan lahjaluonteisella kaupalla. Paras luovutushinta olisi hieman yli 50 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta, koska tällöin jatkaja välttyy kokonaan lahjaverolta ja hänen on taloudellisesti helpompi päästä alkuun yritystoiminnassa. Luopujan näkökulmastakin tilanne olisi optimaalinen: myyntihinnasta hän saisi hyvän lisän eläkkeelle, ja mikä parasta, yritys säilyisi perhepiirissä pojan jatkaessa toimintaa.

Yritysmuotona toiminimi ei ole paras mahdollinen vaihtoehto sukupolvenvaihdostilanteessa. Yrittäjälle syntyvää luovutusvoittoa verotetaan toiminimessä ansio- ja pääomatulona ja muissa yritysmuodoissa verotus tapahtuu pelkästään pääomatulona. Lahjaluonteisessa kaupassa, jossa kauppahinta on 51 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta, syntyy kohdeyrityksen yrittäjälle luovutusvoittoa 37 620 euroa. Progressiivisesta verotuksesta johtuen pääomatulojen verotus on kevyempää kuin ansiotulojen verotus, kun ansiotulojen määrä ylittää 25 000 euroa (Tomperi 2009, 34). Kun saatuun luovutusvoittoon lisätään vielä toimintavuoden tilikauden tulo, voidaan olettaa, että ansiotulojen määrä on suurempi kuin 25 000 euroa. Kohdeyrityksen tapauksessa pääomatuloverotus olisi siis kannattavampaa ja näin ollen verojen minimoimiseksi yrityksen kannattaisi vaihtaa yritysmuotoaan ennen sukupolvenvaihdosta avoimeksi yhtiöksi, kommandiittiyhtiöksi tai osakeyhtiöksi.

Jos yrittäjä ei ole halukas ottamaan yritystoimintaan mukaan ulkopuolista yhtiömiestä, voisi yrittäjä muuttaa yritysmuotonsa toiminimestä osakeyhtiöksi. Jatkajan ja koko yrityksen kannalta parempi vaihtoehto kuitenkin olisi, jos jatkaja tulisi mukaan yritystoimintaan jo ennen sukupolvenvaihdosta esimerkiksi avoimen yhtiön toisena vastuullisena yhtiömiehenä. Kuten Immonen ja Lindgren teoksessaan (2009, 3) totesivat, jatkajan tulisi olla perehtynyt huolellisesti yrityksen toimintaan, johtamiseen ja päätöksentekoon ennen itsenäiseksi yrittäjäksi ryhtymistä. Yrittäjä voisi siis muuttaa toiminimen avoimeksi yhtiöksi, ja näin jatkaja oppisi jo isänsä rinnalla yrityksen pyörittämistä konkreettisesti ja kantamaan näin myös vastuuta yrityksestä. Suosittelen avointa yhtiötä siksi, koska kommandiittiyhtiöksi yritystä muutettaessa tarvittaisiin lisäksi ulkopuolinen ääntön yhtiömies, jotta jatkaja ja yrittäjä voisivat kumpikin toimia vastuunalaisina yhtiömiehinä. Sukupolvenvaihdoshetken lähestyessä yrittäjä ja jatkaja voisivat yhdessä muuttaa avoimen yhtiön edelleen osakeyhtiöksi, jolloin jatkaja voisi jatkaa yritystoimintaa yksin luopujan jäädessä eläkkeelle.

Jotta kaikki huojennukset voitaisiin hyödyntää, kannattaisi yrityksen ryhtyä toimiin jo parin vuoden sisällä. Tuloverolain mukaisen sukupolvenvaihdoshuojennukseen vaadittava kymmenen vuoden omistusaika alkaa siitä hetkestä, kun toiminimi on muutettu henkilöyhtiöksi tai osakeyhtiöksi. Tilanne olisi siis optimaalisin, jos toiminimi muutettaisiin avoimeksi yhtiöksi vähintään sen kymmenen vuotta ennen kaavailtua sukupolvenvaihdosta. Omistajanvaihdoksen lähestyessä avoin yhtiö voitaisiin edelleen muuttaa osakeyhtiöksi, ja luopujan jäädessä eläkkeelle, hän voisi myydä oman osuutensa jatkajalle kauppahinnalla, joka olisi 51 prosenttia yrityksen käyvästä arvosta. Näin ollen luopuja välttyisi kokonaan luovutusvoiton veroseuraamuksilta ja jatkaja lahjaveroilta. Luopujan eläkepäivät olisi turvattu ja jatkaja saisi yrityksen omaan omistukseensa kohtalaisen edullisesti.

Parhaimpana vaihtoehtona ehdotan yrittäjälle siis yritysmuodon muutosta kymmenen vuotta ennen sukupolvenvaihdosta ensin avoimeksi yhtiöksi, ja sen jälkeen myöhemmin osakeyhtiöksi. Tällä tavoin sukupolvenvaihdos toteutetaan mahdollisimman pienin veroseuraamuksin. Yrittäjän ja jatkajan on kuitenkin hyvä keskustella keskenään sukupolvenvaihdokseen liittyvistä seikoista ja valita

heille kummallekin mieluisa tapa. Yrityksen arvon määrittämisessä ja maksettavien verojen laskemisessa suosittelen pyytämään verottajalta sitovaa kannanottoa ennakkoon.

9 POHDINTA

Tavoitteena opinnäytetyössä oli kartoittaa, miten maanrakennusalalla toimivassa toiminimimuotoisessa yrityksessä voitaisiin toteuttaa sukupolvenvaihdos mahdollisimman pienin veroseuraamuksin. Yrittäjän haastattelun myötä työstä rajattiin pois vaihtoehdot luovuttaa yritys käypään arvoon ja täysin vastikkeetta. Jäljelle jäänyt lahjanluonteinen kauppa on luonnollinen valinta, koska jatkajana on yrittäjän oma poika.

Lähdin tutkimaan tilannetta tutustumalla yrityksen tilinpäätöstietoihin ja niiden avulla määritin yrityksen arvon, jota tarvitsin veroseuraamusten laskennassa. Laskujen ja yrityksen tilanteen perusteella päädyin tulokseen, että yritys kannattaisi muuttaa kymmenen vuotta ennen varsinaista sukupolvenvaihdosta ensin avoimeksi yhtiöksi ja myöhemmin osakeyhtiöksi.

Opinnäytetyön aihe osoittautui arvioitua haastavammaksi. Yrityksen tarkan arvon määrittäminen pelkästään käyttööni annettujen tilinpäätöstietojen perusteella on mahdotonta, joten laskelmat ovat vain suuntaa-antavia. Tulosten suuntaa-antavuutta lisää myös se, että sukupolvenvaihdokseen on kohdeyrityksessä aikaa vielä yli kymmenen vuotta. Yrityksen tilanne voi vuosien kuluessa muuttua huomattavasti, joten korostan, että tulokset perustuvat yrityksen nykytilanteeseen. Kaikesta huolimatta uskon, että työstä on huomattavaa apua yrittäjälle. Työ on hänelle kattava tietopaketti sukupolvenvaihdoksesta, sen suunnittelusta ja verotuksesta sekä yritysmuodon muuttamisesta. Toivottavasti näillä avuilla yrittäjä löytää mieleisensä vaihtoehdon toteuttaa sukupolvenvaihdos. Korostan kuitenkin edelleen, että veroseuraamusten minimoimiseksi yrittäjän kannattaa kääntyä ammattilaisen puoleen ennen varsinaisia toimia.

Vaikka valittu aihe osoittautuikin haasteelliseksi, sujui koko opinnäytetyöprosessi mielestäni hyvin. Työn haastavuuden myötä jouduin monta kertaa pysähtymään ja miettimään pieniä yksityiskohtia tarkasti, ja hakemaan tietoa useasta eri lähteestä ongelmien selvittämiseksi. Koen näin oppineeni erittäin paljon ai-

heesta. Luonnollisesti haastavuus vaikutti hieman myös työn valmistumisen aikatauluun, tosin senkin kirin loppuvaiheessa kiinni.

Tätä työtä ei voida suoraan soveltaa muihin sukupolvenvaihdoksiin, sillä kaikki omistajanvaihdokset ovat yrityskohtaisia. Joiltain osin työn voi kuitenkin yleistää koskemaan sukupolvenvaihdoksia toiminimessä: esimerkiksi tuloverolain mukaista sukupolvenvaihdoshuojennusta ei voida hyödyntää missään toiminimi-muotoisessa yrityksessä, joten yritysmuodon muuttaminen saattaa keventää sukupolvenvaihdoksen aiheuttamia veroseuraamuksia muissakin toiminimellä toimivissa yrityksissä.

Sukupolvenvaihdoksiin liittyvänä jatkoaiheena voisi tutkia esimerkiksi sitä, miten perintönä toteutettu sukupolvenvaihdos poikkeaa yrittäjän elinaikana toteutetusta omistajanvaihdoksesta. Koska sukupolvenvaihdosprosessi on pitkä ja moniulotteinen, olisi lisäksi mielenkiintoista selvittää, miten jo toteutetut sukupolvenvaihdokset ovat vaikuttaneet yrityksen toimintaan tai sen taloudelliseen tilanteeseen. Sukupolvenvaihdos on aiheena hyvin laaja, joten siitä saisi useita mielenkiintoisia tutkimuksen aiheita.

LÄHTEET

Akavan erityisalat. 2011. Yritysmuodon valinta ja verotus. Hakupäivä 14.5.2011
<http://www.akavanerityisalat.fi/fi/yhtiomuodon-valinta-ja-verotus.html>.

Asianajotoimisto Talviaro. 2010. Lahjaverotus tai yritysverotus: Yrityskauppa, sukulaiskauppa, sukupolvenvaihdos. Verohallinnon uusi arvostamisohje. Käypä arvo verotuksessa. Hakupäivä 9.8.2011
<http://www.lakineuvo.fi/lakineuvo/257/lahjaverotus-tai-yritysverotus-yrityskauppa-sukulaiskauppa-sukupolvenvaihdos.-verohallinnon-uusi-arvostamisohje.-k%C3%A4yp%C3%A4-arvo-verotuksessa>.

Grekin, S. 2010. Sukupolvenvaihdoksen verohuojennukset. Hakupäivä 15.5.2011 <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/sukupolvenvaihdos>.

Heinonen, J. 2005. Yrityksen sukupolven- ja omistajanvaihdos. Käsikirja luopujille ja jatkajille. Pieksämäki: Tietosanoma.

Immonen, R. & Lindgren, J. 2009. Onnistunut sukupolvenvaihdos. Helsinki: Talentum.

Juusela, J. & Tuominen, S. 2010. Sukupolvenvaihdoksen verotus. Helsinki: WSOYpro.

Koneyrittäjät. 2009. Maarakennusala. Hakupäivä 16.8.2011
<http://www.koneyrittajat.fi/?id=55>.

Lakari, T. 2009. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki: Verotieto.

Lakari, T. & Engblom, A. 2009. Käytännön sukupolvenvaihdos. Yritysrakenteet ja verotus. Keuruu: Otava.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2010. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. Helsinki: WSOYpro.

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378.

Royer, S., Simons, R., Boyd, B. & Rafferty, A. 2008. Promoting Family: A Contingency Model of Family Business Succession. Family business review 21 (1), 15–30.

Suomen Yrittäjät. 2010. Arvonmääritys. Hakupäivä 9.8.2011
<http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/arvonmaaritys/>.

Suomen Yrittäjät. 2008. Osakeyhtiön verotus. Hakupäivä 14.5.2011
<http://www.yrittajat.fi/verotjarahat/verotus/osakeyhtionverotus/>.

Suomen Yrityskaupat. 2011a. Sukupolvenvaihdos. Hakupäivä 11.4.2011
<http://www.yrityskaupat.net/vinkit.php?sid=587>.

Suomen Yrityskaupat. 2011b. Yrityskaupan verotus. Hakupäivä 8.9.2011
<http://www.yrityskaupat.net/vinkit.php?sid=463>.

Tomperi, S. 2009. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Helsinki: WSOYpro.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Ukkola, O. & Vilppula, T. 2004. Yrityksen omistus muutoksessa. Helsinki: Edita.

Verohallinto. 2011. Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Hakupäivä 17.8.2011 http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Varojen_arvostaminen_perinto_ja_lahjaver%289951%29.

Verohallinto. 2010. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. Hakupäivä 8.9.2011 http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Sukupolvenvaihdos/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa%289915%29.

Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Helsinki: Tietosanoma.

Yrittäjä. 2011a. Kalajoki 14.4.2011.

Yrittäjä. 2011b. Puhelinhaastattelu 16.8.2011.

Yrittäjät. 2011. Yrityksen arvonmääritys. Hakupäivä 9.8.2011 <http://www.yrittajat.fi/File/450e4adf-ad22-4977-9325-f13f10ab9e27/Yrityksen%20arvonm%C3%A4%C3%A4ritys.pdf>.

Yritys-Suomi. 2007. Osakeyhtiö. Hakupäivä 14.5.2011 <http://www.yrityssuomi.fi/default.aspx?nodeid=15607>.

LIITTEET

Liite 1

Perintö- ja lahjaverolain osittainen sukupolvenvaihdoshuojennus, kauppahinta 40 000 euroa

Kun kauppahintana on 40 000 euroa eli noin 33 prosenttia käyvästä arvosta, lahjana verotettaisiin 122 850 euroa – 40 000 euroa eli 82 850 euroa.

Kohdeyrityksen spv-arvo:

$$40 \% * 122\ 850\ e = 49\ 140\ e$$

Lahjan suhteellinen osuus saannosta:

$$82\ 850\ e / 122\ 850\ e = 0,6744\ \text{eli}\ 67,44\ \%$$

Lahjan suhteellinen osuus yritysvarallisuudesta:

$$67,44\ \% * 122\ 850\ e = 82\ 850\ e$$

Lahjan suhteellisen osuuden perusteella laskettu yritysvarallisuuden spv-arvo:

$$40\ \% * 82\ 850\ e = 33\ 140\ \text{euroa}$$

Lahjavero käyvästä arvosta	8 580,50
----------------------------	----------

- Lahjavero spv-arvosta	2 624
-------------------------	-------

Erotus I	5 956,50
----------	----------

(käyvästä arvosta ja spv-arvosta perittävän lahjaveron erotus)

Erotus II	8 580,50 – 850	7 730,50
-----------	----------------	----------

(käyvästä arvosta perittävän lahjaveron ja 850 euron erotus)

Käyvän arvon perusteella määrättävästä verosta vähennetään erotuksista pienempi (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011). Näin ollen maksuunpantavan veron määräksi jää 8 580 euroa – 5 956,50 euroa eli 2 624 euroa.

Liite 2

Perintö- ja lahjaverolain osittainen sukupolvenvaihdoshuojennus, kauppahinta 0 euroa

Kun kauppahintana on 0 euroa eli vastiketta ei makseta, verotetaan luovutuksensaajaa yrittäjältä saamasta lahjasta, ja lahjaveroa maksetaan yrityksen käyvästä arvosta eli 122 850 eurosta.

Kohdeyrityksen spv-arvo:

$$40 \% * 122\ 850\ e = 49\ 140\ e$$

Lahjan suhteellinen osuus saannosta:

$$122\ 850\ e / 122\ 850\ e = 1\ \text{eli}\ 100\ \%$$

Lahjan suhteellinen osuus yritysvarallisuudesta:

$$100\ \% * 122\ 850\ e = 122\ 850\ e$$

Lahjan suhteellisen osuuden perusteella laskettu yritysvarallisuuden spv-arvo:

$$40\ \% * 122\ 850\ e = 49\ 140\ \text{euroa}$$

Lahjavero käyvästä arvosta	13 780,50
----------------------------	-----------

- Lahjavero spv-arvosta	4 224
-------------------------	-------

Erotus I	9 556,50
----------	----------

(käyvästä arvosta ja spv-arvosta perittävän lahjaveron erotus)

Erotus II	13 780,50 – 850	12 930,50
-----------	-----------------	-----------

(käyvästä arvosta perittävän lahjaveron ja 850 euron erotus)

Käyvän arvon perusteella määrättävästä verosta vähennetään erotuksista pienempi (Verohallinto 2010, hakupäivä 8.9.2011). Näin ollen maksuunpantavan veron määräksi jää 13 780,50 euroa – 9 556,50 euroa eli 4 224 euroa.